

Powšitkowne wozjewjenje ČłowjeČich prawow

ZjednoČenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

DokelŽ twori pŕipóznaČe wšĚm Čłonom Čłowjeskeje swójby pŕislušaceje dostojnosČe a jich jenakich a njeparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosČe a měra w swĚČe,

dokelŽ stej njedopóznaČe a znaječanje ČłowjeČich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotreŽ su swĚdomje Čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelŽ je so wutworjenje swĚta, w kotrymŽ spoŽČi so Čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda řeČenja a wĚry, jako najwyše prócowanje Čłowjestwa wozjewiło,

dokelŽ je bytostne, ČłowjeČe prawa z knjejstwom prawa škitaČ, zo njeby so Čłowjek k zbĚŽkej pŕeČiwo tyranstvu a potłóČowanju jako poslednjemu srĚdkeje nuzował,

dokelŽ je bytostne, wuwice pŕeČelskich poČahow mjez narodami spĚchowaČ,

dokelŽ su ludy ZjednoČenych narodow we wustawkach znowa svoju wĚru do zakładnych ČłowjeČich prawow, do dostojnosČe a hódnoty Čłowjeskeje wosoby a do runoprawosČe muŽa a Žony wobkruČili a wobzamknyli, socialny postup a lĚpše Źiwjenske pomĚry pŕi wjetšej swobodže spĚchowaČ,

dokelŽ su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym dŹĚle ze ZjednoČenymi narodami powšitkowne respektowanie a zwoprawdŹenje ČłowjeČich prawow a zakładnych swobodow pŕesadŹić,

dokelŽ je zhromadne měnjenje wo tutech prawach a swobodach pŕewšo waŹne za poŕne spjelnjenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadŹizna

tute Powšitkowne wozjewjenje ČłowjekiČh prawow jako zhromadny ideal, kotryŽ ma so wot wšĚch ludow a

narodow docpěć, zo bychu kóždy jednotliwcy a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjatu měli a so prócowali, pŁez wučbu a kubłanje respektowanie tutych prawow a swobodow spěchować a pŁez postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske pŁipóznać a zwoprawdźenje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknejstwu podstajacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy Čłowjekoj su wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznawanja, kaž po rasy, barbje, splahu, rěči, religiji, politiskim abo druhim pŁeswědčenju, narodnym abo socialnym pochadže, po zamóženju, narodže abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžěle činić na zakładže politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba pŁisłuša, njedžiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowacelstwom steji, hač njewobsedži swójske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo robočanstwje dzeržeć; njewólnistwo a wikowanje z njewólnikami stej we wšěch svojich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podĆisnyĆ ćwělowanju abo surowemu, njeĆłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chłostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudže jako prawakmany připóznaty hyĆ.

Artikl 7

Wšitcy Ćłowjekojó su před zakonjom runi a maja b jez diskriminacije prawo na jenaki škit přez zakón.

Wšitey maja pawo na jenaki škit přeciwó kóždej diskriminaciji, kotraž by předležace wozjewjen je zraniła, a přeciwó pozbudžen ju k tajkej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoe pola přislůšnych nutłkostatnych sudnistwow přeciwó jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju přistejace zakładne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeĆ w jatbje džržeĆ abo z kraja wupokazaĆ.

Artikl 10

Kóždy ma w połne; runoprawosĆi prawo na to, zo so wo jeho prawach a winowatosĆach a wo kóždej přeciwó njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skóřžbje přez njewotwisne a njestranske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plaćić, dołhož njeje jeho wina w zjawnyln jednanju, w kotrymž je wšě za swoje zakitowanje trěbne garantije mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłkokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane česće chłostan je wuprajić hač te w času chłostajolnneho jednanja plihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapłimnjenjam do swojeho priwatneho žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česće a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit płećiwo tajkim zapłimnjenjam a škodam.

Artikl 13

Kóždy ma prawo, so znutřka slata swobodnje pohibować a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolić.

Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopušćić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

Kóždy ma prawo, w drunich krajach před plesćěhanjom azyl pytać a wužiwać.

Tute prawo njemóže so wužiwać w padže plesćěhanja dla ryzy njepolitiskien złótnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednoćenycn narodow.

Artikl 15

Kóždy ma prawo na statnu plišušnosć.

Nikomu njesmě so jeho statna plišušnosć swojowólnje sćazać ani zaprajić prawo, swoju statnu plišušnosć

změnić.

Artikl 16

Mužojo a Žony w žeńtwykmanej starobje maja bjez wobmjezowania na zakładže rasy, statne je pľišušnosće abo religije prawo, do mandželstwa .stupić a swójbu založiť.

Woni maja jenake prawa pľi zmandželenju, w mandželstwje a pľi rozwjazanju mandželstwa.

Zmandželenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej pľezjednosći pľichodneju mandželskeju stać.

Artikl 17

Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měć.

Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopľija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje pľez wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanjc nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měnjenja a wuprajenje měnjenja tute prawo wopľija njehaćenu swobodu měnjenja a swobodu, sej njedźiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarać, pľijimować a dale dawać.

Artikl 20

Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.

Nichtó n jesmě so nuzowač, zjednoćenstwu přisłušeć.

Artikl 21

Kóždy ma prawo, so při rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposrědnje abo přez swobodnje wolenych zastupjerjow wobdźělić.

Kóždy ma pod jenakimi wuměňjenjemi prawo na přistup k zjawnym zastojsnstwam w swojim kraju.

Wola ludu tworí zakład za awtoritu zjawneje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić přez so wospjetowace, woprawdźite, powšitkowe a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hłosow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako člon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže přez nutłkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne dźěło wobkedźbujo organizaciju a pomocne srědky kóždeho stata wužiwać za swoju dostojnosć a swobodne wuwěće swojeje wosobiny njeparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

Kóždy ma prawo na dźěło, na swobodnu wólbu powołanja, na přiměrene a spokojace dźělowe wuměňjenja kaž tež na škit přećiwo bjezdźělnosći.

Wšitcy čłowjekojó maja bjcz kóždeje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake dźěło.

Kóždy, kiž dźěła, ma prawo na sprawne a přihódne zarunanje dźěła, kotrež jemu a jeho swójbje čłowjeskej dostojnosći wotpowědowacu eksistencu zawěšća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnyli

naprawami dopjelníc.

Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džěłarnistwa załozić a tajkim přistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džěłowe přestawki a swobodny čas inkluziwnje přiměřjene wobmjezowanie džěloweho časa kaž tež na prawidłowny plačeny dowol.

Artikl 25

Kóždy ma prawo na za swo ju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójby přiměřjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drasćenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne poslužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže bjezdžěłnosće, chorosće, inwalidity, zwudowjenja staroby abo druheje straty svojich zežiwjenskich srědkow přez njezawinowane wobstejnosće.

Maćerje a džěći maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěćom, mandželskim a njemandželskim, přisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

Kóždy ma prawo na kubłanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodžěniku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje přistupna być, a vysokošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.

Kubłanje dyrbi na połne rozwiće čłowjeskeje wosobiny a na sylnjenje respektowanja čłowječich prawow a zakładnych swobodow wusměřjene być. Wone dyrbi zrozumjenje, tolerancu a přecelstwo mjez wšěmi ludami a wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džěławosć Zjednoćenych narodow za zdžerženje měra podpěrować.

Starši maja přenjoyadne prawo družinu kubłanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěćom posrědkować.

Artikl 27

Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdžěleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.

Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworićela z džěłow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody połnje zwoprawdźić.

Artikl 29

Kóždy ma winowatosće napřećo tej zhromadnosći, w kotrejž je jeničce móžne swobodne a połne wuwieće jeno wosobiny.

Kóždy podleži při wužiwanju svojich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakon jeničce za tón zaměr předwidži, płipóznać a respektowanie prawow a swobodow druhich zawěsćić a sprawnym žadanjam moralki, zjawneho porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskej towaršnosći wotpowědować.

Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w napřećiwku k cilam a zasadam Zjednočenych narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wułożować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu

prawo stworzyć, także dźeło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdźić, kiż so na wotstronjenje w tutym
wozjewjenju wuprajenych prawow a swobodow mēritej.